

فصل اول

آفرینش

اهداف فصل اول:

- ۱) آشنایی با آفریده‌های خداوند
  - ۲) آشنایی با شعر و شاعر آن
  - ۳) توانایی و مهارت درست خواندن، روان خواندن شعرها
  - ۴) توانایی و مهارت بازنویسی شعرها به نثر (ساده)
  - ۵) آشنایی و به کار بردن صفت در جای خود
- شعر را حفظ کن، سپس با خطی خوش از حفظ بنویس. (در پایان نام شعر را بنویس.)
ای همه هستی ز تو پیدا شده

اهداف درس اول:

- ۱) توانایی درک زیبایی و نعمت‌های آفرینش
- ۲) آشنایی با واژه‌های مهم درس
- ۳) آشنایی بیش‌تر با متضاد (مخالف) واژه‌ها
- ۴) گسترش دایره‌ی واژگان

درس‌نامه

واژه‌های مخالف (متضاد)

مخالف یعنی خلاف، ناموافق، ضد و برعکس. **مانند:** تضاد بین دو واژه‌ی «نرم» و «سخت»، «راستی» و «کژی»، «بیگانه» و «دوست»، «پیر» و «جوان». شاعران و نویسندگان برای زیباتر شدن نوشته‌های خود از واژه‌هایی با معنی‌های متفاوت استفاده می‌کنند.

مثال: در داستان‌ها می‌نویسند سنجاقک **بالا** و **پایین** می‌پرید. خوب **۰** بد، یا کوتاه **۰** بلند.

نکته: شعرها را با لحن و آهنگ بخوان و زیبا خواندن را رعایت کن.

واژه‌هایی که ارزش املائی دارند:

شگفتی‌ها، پدیده‌هایی لطیف، اندکی، تماشاگهی، آفرینش، اندیشیدن، تأمل صخره‌ها، تنومند، عظیم، تصوّر، عظمت، عالم، بیندیشیم، مقایسه، درّه‌های عمیق، گُل با خار، زنبور عسل، جست‌وجو، سنگلاخ، تفکر، تالاب، عنکبوت

از روی متن درس، با دقت بخوان. جمله‌هایی را که واژه‌های بالا (واژه‌هایی که ارزش املائی دارند) در آن‌ها قرار گرفته است، انتخاب کن و بنویس. از روی این نوشته، به خودت دیکته بگو. (سعی کن ارتباط مفهومی بین جمله‌ها برقرار باشد).

پرسش‌ها

۱- با توجه به جمله‌ها، جلوی عبارت درست "د" و جلوی عبارت نادرست "ن" قرار دهید.

(الف) یکی از راه‌های شناخت بهتر عالم، خوب تماشا کردن پدیده‌هاست.

(ب) گیاهان و سبزه‌ها، در سرمای سخت یا گرمای زیاد، بهتر رشد می‌کنند.

(ج) علف‌های نازک و لطیف نمی‌توانند از میان سنگلاخ یا کف زمین سخت و محکم، بیرون آیند.

(د) جهان، دفتری است که خدای مهربان، به پاکی و زیبایی در آن نگاه داشته است.

۲- در جاهای خالی، واژه‌های مناسب بگذار.

(الف) متضاد کلمه‌ی مفید ..... و نومید ..... است.

(ب) راه مناسب شناخت طبیعت، مطالعه‌ی طبیعت و ..... درباره‌ی چیزهایی که هر روز می‌بینیم است.

(ج) عالم تماشاخانه‌ی ..... است.

۳- «باد سرد، آرام بر صحرا گذشت / سبزه‌زاران رفته‌رفته، زرد گشت»

مفهوم این بیت را توضیح بده و بگو، باد سرد چه فصلی را نشان می‌دهد؟

۴- به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه بده.

(الف) هر کدام از پدیده‌ها در جهان هستی، تماشاگهی برای چیست؟

(ب) همه‌ی پدیده‌های این جهان نشانه‌هایی از چیست؟

(پ) جهانی که در آن زندگی می‌کنیم، سرشار از چیست؟

(ت) دفترى که خدای مهربان به پاکى و زیبایى در آن نگاهت و مى‌نگارد چه نام دارد؟

(ث) تک‌درخت نارون شد رنگ‌رنگ، نشان‌دهنده‌ی چه فصلی است؟

(ج) دو صفت خداوند در این شعر را نام ببر.

(چ) چند کلمه که با هم یک معنی کامل بدهند، چه نام دارد؟

۵- جاهای خالی را با کلمه‌ی مناسب کامل کن.

(الف) زهرا ساعت ۶:۳۰ صبح از خواب بیدار می‌شود. ----- پس از شستن صورت و خوردن صبحانه برای رفتن به مدرسه آماده ----- .

(ب) زهرا در کلاس پنجم درس می‌خواند. او با دوستانش مهربان است. ----- در کارها به یکدیگر کمک می‌کنند.

۶- واژه‌هایی که به هم ارتباط دارند را به هم وصل کن. (واژه‌های مخالف)

آسمان	☐	جنگل	☐
بیابان	☐	بلند	☐
خوش‌حال	☐	زمین	☐
پست	☐	ناراحت	☐
خشنود	☐	مفعول	☐
فاعل	☐	ناراضی	☐

۷- به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.

الف) ایستگاه‌هایی برای اندیشیدن جهت شناخت جهان، یعنی چه؟ توضیح بده.

ب) عالم تماشاخانه‌ی شگفتی‌های آفرینش است؛ یعنی چه؟

ج) چرا همه‌ی پدیده‌های این جهان، ما را به فکر بیش‌تر وا می‌دارند؟

۸- با توجه به درس، کلمه‌ی دومِ واژه‌های زیر را پیدا کن و در جای خالی بگذار.

خدای از دل دل دیوارهای بلندبالا و پهلوانی شکوه و

۹- از متن زیر به خودت دیکته بگو.

خدایا! تو زیبا هستی برای این‌که همه‌چیز را زیبا آفریدی. تو گیاهان، این موجودات پر ارزش و مفید، جنگل سبز و خرم، کوه‌های بلند که سر به آسمان کشیده‌اند را آفریدی.

باغ و بستان را با گل‌های قشنگ و رنگارنگ، زینت دادی. نسیم آرام و مهربان را آفریدی تا چهره‌ی گل‌ها، سبزه‌زاران و درختان را نوازش کند. ابر و باد و باران را آفریدی تا موجودات زنده، سیراب شوند و رودها، دریاها و اقیانوس‌ها خشک نشوند. خورشید و ماه را آفریدی تا به جهان گرما و روشنی ببخشند. نعمت‌هایی که از گیاهان و سایر جانوران برایمان فراهم کردی، از زنبور، شهد شیرین عسل، از درختان، میوه‌های گوناگون، با طعم و مزه‌های متفاوت، ترش و شیرین را آفریدی. برای ما پدر و مادری فداکار آفریدی تا به لطف و محبت خودشان، زندگی بهتری برای ما فراهم کنند. پروردگارا! قلب پاک به ما دادی تا مهربانی‌ها را احساس کنیم و دوست‌دار دیگران باشیم. خدایا! می‌دانم که تو مهربان‌ترین، بخشنده‌ترین، داناترین و تواناترین هستی. به‌خاطر رحمت فراوان و همه‌ی نعمت‌هایی که به ما دادی از تو سپاس‌گزار هستیم. خدایا تنها تو را می‌پرستیم و تنها از تو یاری می‌جوییم.

به خودت امتیاز بده:

بسیار خوب خوب قابل قبول نیاز به تلاش

۱۰- چه پیامی از درس و نوشته‌ی بالا گرفته‌ای؟ در دو سطر توضیح بده.

۱۱- چگونه می توانی شکر این همه نعمت فراوان که خدا به تو داده را به جا بیاوری؟ شرح بده.

۱۲- برای حفظ جنگل ها، تمیزی رودخانه ها و داشتن آسمانی آبی، چه وظیفه ای داری؟ کامل توضیح بده.

هدف های مهارت انشا نویسی

(۱) تقویت مهارت نوشتاری (انشا)

(۲) تقویت مهارت دیداری و شنیداری و به کارگیری آن در نوشتن

۱۳- ادامه بده:

خدایا، تو یکتایی، مثل و مانندی نداری. همه چیز را می بینی و بر همه چیز آگاه هستی. الهی احسان و بخشش تو به بلندی کوه و گستردگی اقیانوس است. کوه هایی که فرسودگی ندارند. بلندی آن ها، دیوارهای بلندبالا و تنومند را در برابر خود مجسم می کنم که برای...

۱۴- مانند نمونه، نمودار زیر را کامل کن.

۱۵- با واژه‌های زیر، جمله‌های زیبا بساز: (مفاهیمی غیر از مفاهیم درس باشد).

(الف) تماشاگه:

(ب) دل‌سنگ:

(ج) تأمل:

(د) درّه‌های عمیق:

(ز) سنگلاخ:

(ه) تفکر بیش‌تر:

(و) ویژگی:

موضوع انشا: حفظ و نگهداری محیط زیست

آموزگار، موضوع را روی تابلوی کلاس نوشت. سپس از گروه‌های درسی خواست که هر عضو گروه، یک مطلب و کار (مانند: یک نفر، عکس یا تصویرهایی که می‌تواند موضوع انشا را نشان دهد، جلسه‌ی دیگر همراه داشته باشد). انتخاب کرده و در گروه تقسیم کار شود. پس از گفت‌وگو، پرسش و پاسخ‌های خودتان را یادداشت کرده، بازخوانی و انشا را بنویسید.

(الف) ابتدا جریان یا چگونگی تقسیم کار بین اعضای گروه درسی خود را توضیح بده.

(ب) هر کدام از اعضای گروه کاری را که انجام داده‌اند بگویند. تو آن‌ها را بنویس.

(ج) نام خودش و کاری که انجام داده:

نام و ..

نام و ...

نام و ...

(د) شرح بده حالا چه کارهایی باید انجام دهید.

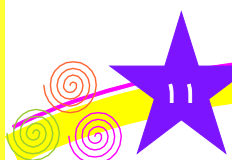

.....

.....

.....

.....

۱۶- با دقت به تصاویر نگاه کن.

مقایسه کن:

زنبور عسل:

مگس:

۱۷- ادامه بده: (در یک بند)

الف) در طبیعت، منظره‌هایی وجود دارد که:

ب) اگر آب بودم:

۱۸- با واژه‌های داده شده، یک جمله بساز.

الف) جهان هستی:

ب) پدیده‌های لطیف:

ج) گُل با خار:

د) درّه‌های عمیق:

ز) ماهی‌های تالاب:

ه) قطره‌های باران:

و) آفریده‌های ساکت خدا:

۱۹- فهرستی از کتاب‌هایی را که خوانده‌ای، تهیه کن. از کدام کتاب بیش‌تر خوش‌تر آمد؟ چرا؟

نام کتاب‌ها:

از کتاب ..... زیرا:

آیا این کتاب را به دوستان‌ت برای مطالعه پیشنهاد می‌کنی؟ چرا؟ دلیل آن را توضیح بده.

.....
.....
.....
.....

ستایش خداوند رنگین کمان

اهداف شعر

- ۱- درباره‌ی مهربانی خدای بزرگ بیش‌تر بدانم.
- ۲- آشنایی با نعمت‌ها و زیبایی‌هایی که برای ما آفریده است.
- ۳- تشکر از خدای بزرگ
- ۴- صفت‌های بد مانند: کینه‌توزی، حسادت و ... را از خود دور کنم.
- ۵- شعر را با خطی خوش و از حفظ بنویسم.
- ۶- شعر را با لحن و صوت زیبا و روان بخوانم.

فرد ارزیابی

با توجه به آنچه در این درس آموختید، به خود امتیاز دهید.

خیلی خوب = ۴   خوب = ۳   قابل قبول = ۲   نیاز به تلاش بیشتر = ۱

از این درس یاد گرفتیم که:

- ۱) متن درس را درست و روان بخوانم.
- ۲) املا‌ی درست واژه‌ها را بنویسم.
- ۳) محیط اطراف و نعمت‌های پروردگار را، با دقت نگاه کنم.
- ۴) مخالف واژه‌ها را بیش‌تر بشناسم.
- ۵) چگونه انشای گروهی بنویسم.
- ۶) به طرز درست، انشای کوتاهی را نگارش کنم.

درس

۲

فضل خدا

اهداف درس دوم:

۱- روان و با لحن درست خواندن شعر

۲- تقویت حافظه با از بر کردن شعر

درسنامه

سعدی شیرازی:

ابومحمد مُصلح‌الدین بن‌عبدالله / مُشرف‌الدین بن‌عبدالله سعدی شیرازی در حدود ۶۰۶ هجری در شیراز، به دنیا آمد. بعد از تحصیل و تربیت نزد پدر، برای ادامه‌ی تحصیل به بغداد رفت و در مدرسه‌ی «نظامیه» بغداد ادامه تحصیل داد. آثار او در کتاب:

۱- گلستان، که به نظم و نثر مسجع (سخن با سجع و قافیه) (سجع، یکسان بودن دو واژه در یک عبارت از نظر واج‌های پایانی، وزن و یا هر دوی آنهاست و بیشتر در نثر به کار می‌رود. سجع مانند قافیه است که در پایان مصراع‌ها یا بیت‌های شعر آورده می‌شود. نثر و شعری که در آن آرایه‌ی «سجع» به کار رود، «مسجع» نامیده می‌شود.) و در اخلاق و حکمت است. در سال ۶۵۶ ه.ق. سروده و نوشته شده است.

۲- بوستان (سعدی‌نامه)، که در سال ۶۵۵ ه.ق.، از خود به جای گذاشت. موضوع آن اخلاق و تربیت و تحقیق است. ده فصل دارد.

(نابرده رنج گنج میسر نمی‌شود) مزد آن گرفت جان برادر که کار کرد

سعدی می‌فرماید: «یافتن هر گنجی همراه با رنج و زحمت است. هر قدر که گنج بزرگ‌تری را می‌خواهیم، باید سختی‌های بیش‌تری را هم تحمل کنیم و پشت کار فراوان‌تری داشته باشیم.»

پرسش‌ها

۱- درستی و نادرستی جملات زیر را با علامت و نشان دهید.

الف) بخشش و بزرگواری خداوند را می‌توان شمارش کرد.

ب) خداوند، دریا و خشکی و موجودات را آفرید.

ج) خداوند، درختان مرده را، شاخ و برگ داد در تابستان.

بازی با واژه‌ها

۲- حروف درهم ریخته را مرتب کن و از آن‌ها واژه بساز. سپس واژه‌های هم‌خانواده با کلمه‌های داده شده را پیدا کن و در برابرشان بنویس.

شهِید ..... ت ده اش Æ

فداکار ..... ن ا ر ا ک اد ف Æ

شعله ..... ل ع ش م Æ

احترام ..... م ر ت ح م Æ

۳- زیر واژه‌ای که در ارتباط با بقیه‌ی کلمه‌ها نیست، خط بکش.

الف) کتاب - روپوش - کیف - دفتر

ب) مهربان - شجاع - آمد - ترس

ج) شهید - فداکاری - از خود گذشتگی - ایثار

د) بیمارستان - دکتر - سینما - دارو

۴- گزینه‌ی درست را انتخاب کن و با علامت × نشان بده.

الف) با توجه به گزینه‌های زیر، املاي کدام گزینه نا درست است؟

- الف) خدمت‌گزاری (ب) مقرر (ج) عمیق (د) عظمت

ب) املاي کدام گزینه‌ی زیر، با توجه به معنی درست نیست؟

- الف) مجذوب N شیفته (ب) مصمم N با اراده
ج) خواست N بلند شد (د) آرام = آهسته

ج) واژگان کدام یک از گزینه‌های زیر، با هم هم‌خانواده نیستند؟

- الف) صنایع، صنعت (ب) مجلس، جلسه
ج) شهید، مشهد (د) علم، عدل

۵- واژه‌های زیر را به ترتیب الفبا مرتب کن.

سراغ، نیاکان، ارث، جلب، قابل، وصف، مربوط

به ترتیب الفبا:

۶- جدول زیر را کامل کن. (با توجه به نشانه‌ها، کلمه‌ها را بگذار.)

نشانه	واژه
ض-ض	..... ، ..... ، ..... ، .....
ح-ح	..... ، ..... ، ..... ، .....
ج-ج	..... ، ..... ، ..... ، .....
ل	..... ، ..... ، ..... ، .....
ن-ن	..... ، ..... ، ..... ، .....
ز	..... ، ..... ، ..... ، .....